

**Nº 92 KESERÜ ILONA
UTÓKÉP 5., 1985
(HÁROMSZOROS NAP)**

KESERÜ ILONA (1933)

Utókép 5. (Háromszoros nap) † After-Image 5. (Triple Sun), 1985

1. Az Utókép 5.
a Képerdő című 2008-2009-ben rendezett
Keserü Ilona kiállításon a MODEM-ben,
fotó: Jahoda Réka

KESERÜ ILONA (1933)

Utókép 5. (Háromszoros nap) † After-Image 5. (Triple Sun), 1985

Olaj, vászon † Oil on canvas, 70,5 x 100,5 cm
Jelezve jobbra lent † Signed bottom right: Keserü
Hátoldalon † On the reverse: Keserü Ilona Utókép 5. 1985

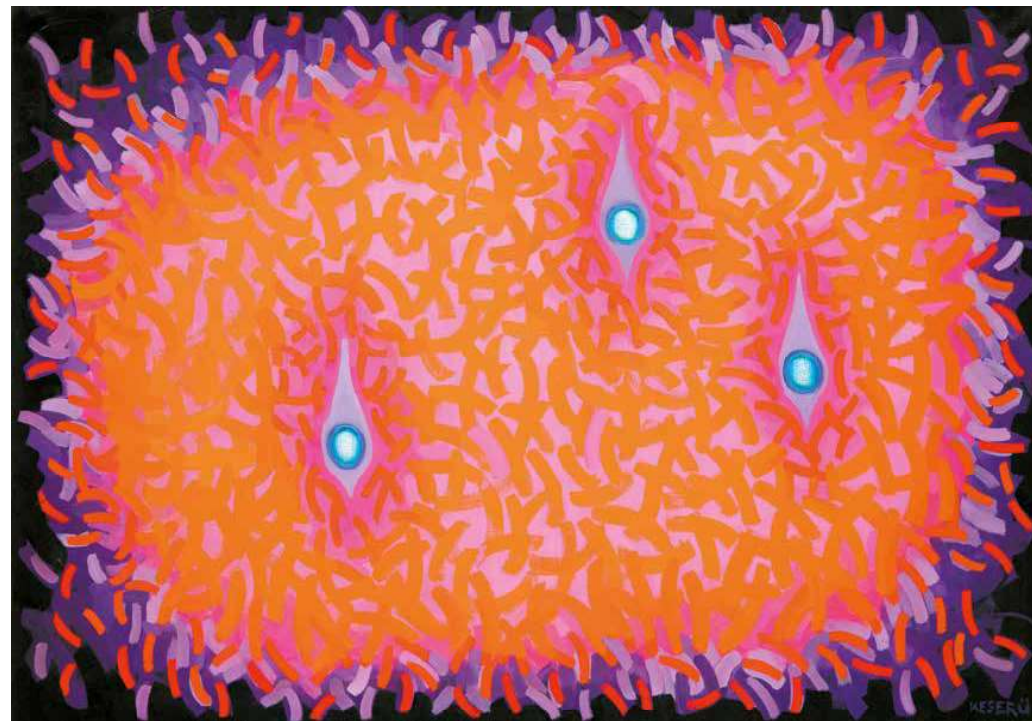
ÉLETMŰJEGYZÉK-SZÁM † OEUVRE CATALOGUE NR.: 1985/1175
† In: Képerdő - Ilona Keserü Ilona művei (1982-2008). MODEM, Debrecen, 324. o.

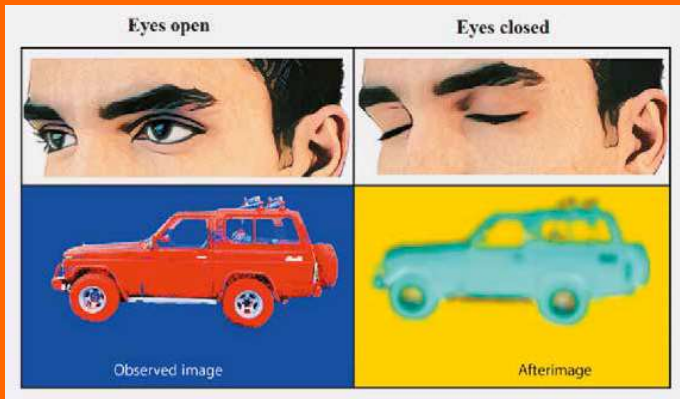
KIÁLLÍTVA † EXHIBITED:
† Keserü Ilona kiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1989. január 26. - február 19. (kat.: 11.)
† Keserü Ilona kiállítása. Kecskeméti Képtár, Kecskemét, 1989. március 17. - május 14. (kat.: 11.)

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA † EXHIBITED AND REPRODUCED:
† Képerdő - Ilona Keserü Ilona művei (1982-2008).
MODEM, Debrecen, 2008. november 23. - 2009. március 1.

REPRODUKÁLVA † REPRODUCED:
† Nagy Zoltán: Folytonosság és újrakezdés. Keserü Ilona legújabb képei. In: Művészet 1989/2., 17.

Kezdő ár † Starting price: 12 000 000 Ft / 31 250 EUR
Becsérték: 18 000 000 - 24 000 000 Ft
Estimate: 46 875 - 62 500 EUR

2. Negatív utókép

Keserű Ilona 1982-től festi az ún. *Utóképeket*, amelyek, noha szervesen kapcsolódnak az életmű más és más gondolat- és problémakört (pl. a színt, a mozgást, a teret) középpontba állító sorozataihoz, periódusaihoz, mégis újat hoznak hozzájuk képest a tekintetben, amit magáról a képről mondanak. A fogalom egy optikai jelenségre utal, amelyről mindenkinek vannak tapasztalatai. Például, ha rövid ideig egy fényes tárgyra (pl. Nap, lámpa) nézünk, majd lehunyjuk a szemünket, vagy ha sokáig fixálunk valamilyen színes, kontrasztos képet, és egyszer csak elkapjuk a tekintetünket. Ez esetben az előttünk kibontakozó látványt, a nézés tárgyát hívjuk primer képnek, míg az időben későbbi, a valóságban már nem „nézett” (mentális) képet szekunder- vagy utóképnek. Ez a virtuális illúzió két formában jöhet létre: negatívan (ellentétes, inverz színben) és pozitívan (amikor megtartja az eredeti színt). Előbbi egy retinai és agykérgi jelenség,

amelynek hátterét már Goethe leírta Szintanában, míg utóbbi folyamatra még nem találtak tudományosan is megalapozott választ. Ez a közös tudás, élményanyag rendkívül fontos Keserű számára, hiszen nyelvtől, kultúrától, vallási hovatartozástól függetlenül, bárki számára adott és érthető, így egy olyan konszenzusos alapként funkcionálhat, ami a látás és megismerés újfajta módjának tudatosítása közben visszavezetheti a nézőt a képhez. Keserű megfigyelte, hogy az utóképek állandóan változnak, folytonos mozgásban vannak, valamint, hogy az eredeti képhez képest sokkal intenzívebb színélményt nyújtanak, mely hatást a gótikus katedrálisok üvegablakaihoz hasonlít. Mindazonáltal az utóképek egyszerűek és megismételhetetlenek, így nehezen tárgyasíthatóak. Valamint szükséges hozzájuk a felidézés, a látvány emlékének a rekonstrukciója, ami feltétlenül időhöz kötött, és nem választható el a szubjektumtól.

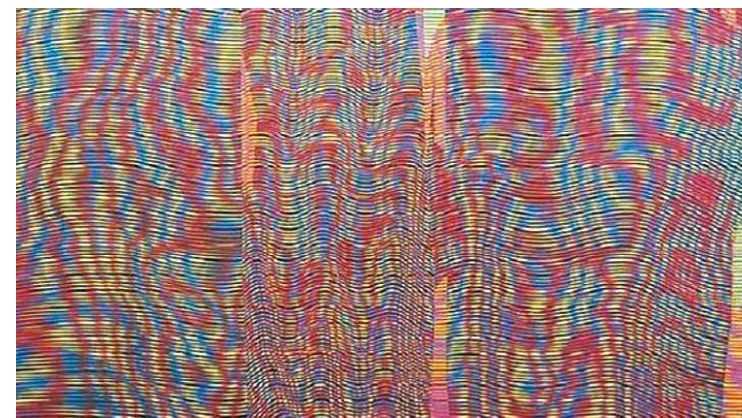
3. Wladyslaw Strzemiński:
Nő ablaknál, 1948 körül
Muzeum Sztuki, Łódź © Muzeum Sztuki,
Łódź & Ewa Sapka-Pawliczak

Ez a látás klasszikus modelljének elvetése, amelyben kétségessé válik a testetlenítés, valamint a kívül-belül viszonyait rögzítő egycsidésítésnek a szubjektumformáló ereje. Ugyanakkor megjelenik a megfigyelő teste, amely már nemcsak szemlélőként vesz részt, hanem a vizuális élmény alakítója lesz, valamint lehetőség kínálkozik a vizualitás tartományán belül eddig nem létező „lárgyak” megkonstruálására. Keserűnél a támpont tehát e látvány-sémák, folyamat-ábrák (emlékezetből való) leléstése egy mozgása bizonyos pillanatában megakasztott (líklív) képi rendszerben (amelyre rétegződnek a korábbi tudat-minták). Az *Utókép 5.* alcíme, a *Háromszoros nap*, nemcsak a fentebb leírt „lénybenézés” példára reflektál, megjeleníti azt egy konkrét és rögzített képben, hanem feltehetően a keleti és ősi kultúrákban, vallásokban megjelenő napértelmezésekre is. Pontosabban a Nap három aspektusára, amelyet az osztrák filozófus, egyben a Waldorf-pedagógia, a spirituális mozgalom és az antropozófia megalkotója, Rudolf Steiner (1861-1925) foglalt össze *Geheimwissenschaft* [Titkos tudomány], (1909); magyarul először *A szellemtudomány küszöbén*, legutóbb

pedig *A szellemtudomány körvonalai* (2022), 1909] címen megjelent könyvében. Magyarországon Steiner írásait és tanait kevesen ismerték, jelen szempontból ezért is olyan sokatmondóak azok a személyek, akikre viszont bizonyíthatóan hatással volt. Fülep Lajos, Füst Milán, Hamvas Béla, Várkonyi Nándor, Weöres Sándor – mind olyan nevek, amelyek Keserűvel is kapcsolatba hozhatóak. A steineri lílozófia célja egy átlógó szellemi világ- és emberkép megalkotása volt. Abból indult ki, hogy a gondolkodás, amely összefogja az embert a kozmoszsal, valamint, hogy a fizikai érzékelésen túl minden emberben olyan ki nem fejlesztett szervek vannak, amelyek tanulással szellemi érzékelő szervekké alakíthatók, és olyan dolgok, amelyek érzékszerveinkkel, egyéb eszközökkel nem érzékelhetők, mégis léteznek, és az érzékeletti észleléssel (annak fejlesztésével) tudományosan is kimutathatók. Steiner szerint létezik egy univerzális erő, ami mindent áthat, amelyet azonban az ember csak perifériálisan, a saját helyzetéhez köve érzékel. Említett könyvében a Nap képviseli ezt a Világszellemet, utóljára az ősz-perzsa szellemi kultúra vezetője, (az első) Zarathustra esett át olyan beavatáson és

volt képes magát olyan tudatállapotba hozni, hogy láthassa ezt a Világszellemet sugárzó teljességében. „Zarathustra egy Lényt látott a Napon; akkor még a Napon láthatott egy Lényt. Az egyiptomi, a káldeus beavatottak a Napban csak azokat az erőket látták, amelyek a Napból a Földre érkeztek, mint fényerők, mint a mozgás erői. Csak valami alacsonyabb rendű dolgot láttak, mint egy szellemi lény: szellemi tetteket láttak, de nem egy szellemi lényt. És mint aki a földön azt képviseli, amit az ember emberként magában hordoz a Nap erejéből, ezek az ősi egyiptomi beavatottak Ozirisznek neveztek. Amikor aztán a görög időkbe érkeziünk [...], már nem láttak bele a Nap misztériumaiba, csak azt látták, ami a Föld körül a Nap hatásaként jelent meg [...] ami éterként terjed a föld körül, ami az embert is áthatja, azt a görög beavatottak [...] Zeusznak neveztek.”¹ Steiner ezeket nevezte a három Nap-aspektusnak, amely lényegében a beavatottság és megismerés három fajtája, fokozata, amely az antropozófiában egybefolyik a Golgotai misztériumokkal és Krisztussal.

FÖLDES LÉNA

4. Julie Oppermann (1982): m1203, 2012
magántulajdon

¹ idézi: <https://www.rozsdas.com/exposition-furstenberg-57> Utolsó letöltés: 2023. 10. 19.
² Id.: <https://www.andrebretton.fr/en/work/56600100321760> Utolsó letöltés: 2023. 10. 19.
³ Rozsda Endre: Összefonódó és eibomló formák. In: Magyar Műhely, 1965/11., 24.